

Anna Berenika Siwirska

University of Warsaw (Poland)

e-mail: a.siwirska@uw.edu.pl

<http://orcid.org/0000-0001-8159-8232>

Białoruskojęzyczne komentarze na forum internetowym Tut.by

Belarusian-language comments on the Tut.by internet forum

Беларускамоўныя каментары на інтэрнэт-форуме Tut.by

Abstract

An article on the characteristics of comments in the Belarusian language posted on the Tut.by forum. At the beginning of the article, the author examines the popularity of the Belarusian language among forum users by compiling the number of Belarusian and Russian-language comments under the most commented articles posted on the forum Tut.by. As a result of the analysis, it was proved that although the Russian language dominates the discussed forum, Belarusian-language comments are present under each of the selected articles. However, since the main goal of the article is to characterize Belarusian-language comments, searching for individual statements under articles seemed to be an ineffective way of collecting a sufficient amount of material. Therefore, it was decided to create a text corpus consisting of a sample of the last 50 entries of 13 Internet users who between January 1 - March 31 2019, posted at least one Belarusian-language post on the Tut.by forum. In this way, a set of texts was created consisting of 890 unique segments, on the basis of which further analysis was carried out. As a result of the research, it was found that Belarusian-language comments are very diverse in terms of their content and form. Although most of the Belarusian-language authors of these posts presented common attitudes, they participated in online discussions on various topics, and their comments differed greatly in terms of linguistic correctness and diligence, the level of emotionality, the way of verbalizing non-verbal signs and the culture of conversation. Therefore, it seems reasonable to conclude that the variety of the Belarusian language researched on the Tut.by forum is very diverse, and the individual skills and preferences of each Internet user plays a decisive role in its form.

Keywords: contemporary Belarusian language, Internet comments, Tut.by forum

Abstrakt

Artykuł jest poświęcony charakterystyce białoruskojęzycznych komentarzy zamieszczanych na forum Tut.by. W tym celu sprawdzono, na ile popularny jest język białurski wśród użytkowników forum: autor artykułu zestawiał liczbę białorusko- i rosyjskojęzycznych komentarzy pod najczęściej komentowanymi artykułami zamieszczonymi na portalu Tut.by. W wyniku przeprowadzonej analizy udowodniono, że chociaż język rosyjski dominuje na omawianym forum, to białoruskojęzyczne komentarze są obecne pod każdym z wybranych artykułów. Ponieważ głównym celem artykułu jest charakterystyka białoruskojęzycznych komentarzy, a wyszukiwanie pojedynczych wypowiedzi wydawało się mało efektywnym sposobem gromadzenia materiału, zdecydowano się na stworzenie korpusu tekstów składającego się z 50 ostatnich wpisów 13 internautów, którzy w dniach 1 stycznia – 31 marca 2019 r. zamieścili na forum Tut.by przynajmniej jeden białoruskojęzyczny post. W ten sposób stworzono zbiór tekstów składający się z 890 unikalnych segmentów (wypowiedzi), które oceniono pod względem ich sprawności i poprawności językowej. W efekcie przeprowadzonego badania stwierdzono, że białoruskojęzyczne komentarze są bardzo różnorodne ze względu na ich treść i formę. Większość autorów białoruskojęzycznych wpisów prezentowała wspólne postawy, uczestniczyli oni w internetowych dyskusjach poświęconych różnym tematom, aczkolwiek ich komentarze bardzo odbiegały od siebie pod względem poprawności językowej, predyspozycji posługiwania się językiem stosownie do sytuacji i celu, poziomem emocjonalności, sposobem werbalizacji znaków niewerbalnych oraz kulturą konwersacji. Analiza ukazała, że odmiana języka białoruskiego funkcjonującego na forum Tut.by charakteryzuje się różnorodnością stylistyczną, a decydującą rolę w jej formie odgrywają przede wszystkim indywidualne umiejętności i preferencje każdego internauty.

Słowa kluczowe: współczesny język białurski, język w Internecie, forum Tut.by

Анотацыя

Артыкул характарызуе беларускамоўныя каментары, размешчаныя на форуме Tut.by. З гэтай мэтай было правярана, наколькі папулярная беларуская мова сярод карыстальнікаў форуму, г.зн. была параўнана колькасць беларускамоўных і рускамоўных каментароў да артыкулаў на сайце Tut.by, якія выклікалі найбольшы грамадскі рэзананс. У выніку аналізу аўтар артыкула прыходзіць да высновы, што, хаця на згаданым форуме пераважае руская мова, беларускамоўныя каментары прысутнічаюць пад кожным з выбраных артыкулаў. Паколькі асноўнай мэтай артыкула з'яўляецца характарыстыка беларускамоўных каментароў, а пошук адзіночных выказванняў аказваўся недастаткова эфектыўным, было вырашана змадыфікаваць спосаб збору матэрыялу. У выніку аўтарам быў ствараны тэкставы корпус – 50 запісаў 13 карыстальнікаў форуму Tut.by, якія з 1 студзеня да 31 сакавіка 2019 г. размясцілі хаця б адзін беларускамоўны допіс. Такім чынам прыходзіць тэкстаў, г.зн. 890 унікальных беларускамоўных выказванняў, у якіх былі ацэнены стараннасць і правільнасць мовы. У выніку праведзенага даследавання выяўлена, што беларускамоўныя каментары з'яўляюцца вельмі разнастайнымі па сваім змесце і форме. Большасць беларускамоўных карыстальнікаў форуму Tut.by выказвала падобныя погляды, яны ўдзельнічалі ў інтэрнэт-дysкyсiях на розныя тэмы, а іх каментары моцна адрозніваліся паміж сабой з пункту гледжання нормы маўлення і здольнасці

выкарыстання мовы адпаведна да сітуацыі і мэты, а таксама па сваёй эмацыянальнасці, спосабе вербалізацыі невербальных знакаў і культуры мовы. Ааналіз паказаў, што выказванні на беларускай мове на форуме Tut.by характарызуюцца стылістычнай разнастайнасцю, а на форму выказвання ўплываюць у першую чаргу індывідуальныя навыкі Інтэрнэт-карыстальніка.

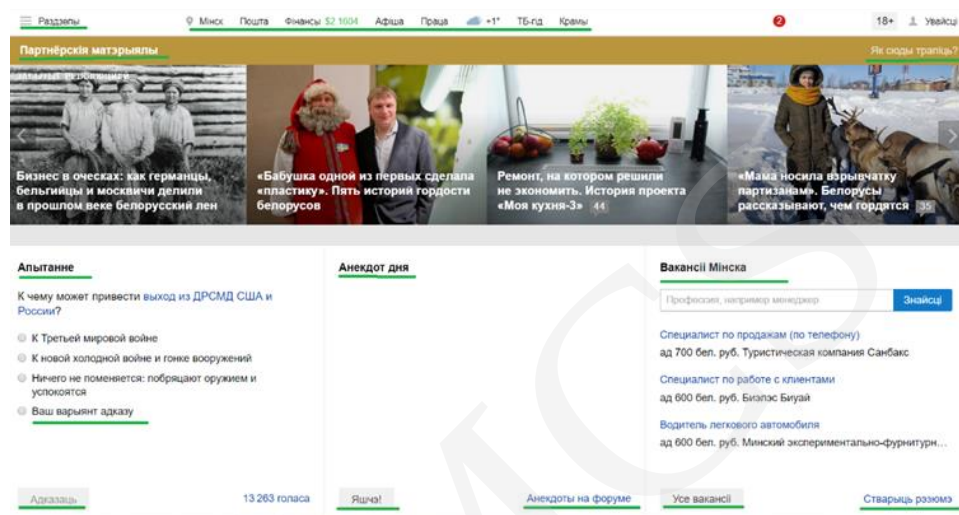
Ключавыя словы: сучасная беларуская мова, мова ў Інтэрнэце, форум Tut.by

Funkcjonowanie języka białoruskiego na portalu Tut.by

Tut.by, założona w 2000 r. przez białoruskiego przedsiębiorcę i programistę – Jurijego Zisier, jest jedną z największych i najpopularniejszych witryn internetowych na Białorusi. Współcześnie jest to nie tylko serwis informacyjny, na którym zamieszcza się artykuły o różnorodnej tematyce, m.in. o polityce, kulturze, ochronie zdrowia, modzie, pielęgnacji urody, sporcie, finansach oraz prognozę pogody, repertuar kin i teatrów czy kurs walut, ale także platforma internetowa umożliwiająca kupno/sprzedaż produktów i usług oraz założenie własnej skrzynki e-mailowej. Większość treści publikowanych na portalu jest rosyjskojęzyczna, chociaż każdy użytkownik może samodzielnie wybrać język interfejsu serwisu. Zdaniem J. Zisiera, wspomnianego powyżej twórcy portalu Tut.by, jedynie ok. 1,5% odwiedzających posługuje się białoruskim interfejsem, pozostali internauci używają rosyjskojęzycznej wersji serwisu (Drakahrust, 2017, online). Wybór języka białoruskiego zmienia jednak wyłącznie stałe etykiety tj. nazwy rubryk i działów dostępnych na stronie, pozostałe treści (artykuły i inne informacje) są dostępne wyłącznie po rosyjsku. Oznacza to, że w stały białoruskojęzyczny szablon są wpisywane wyłącznie treści rosyjskojęzyczne. Doprowadza to do sytuacji, gdy np. nagłówek i stała opcja pojawiająca się w każdej sondzie „inny wariant odpowiedzi” jest w języku białoruskim, a same pytania i odpowiedzi są publikowane po rosyjsku. Taki układ nie wpływa pozytywnie na czytelność portalu ani nie ułatwia nawigacji, być może także dlatego białoruskojęzyczna wersja strony jest mało popularna wśród internautów.

Mogłoby się wydawać, że ze względu na ograniczone funkcjonowanie języka białoruskiego na portalu Tut.by, nie jest możliwe przeprowadzenie w oparciu o ten wy-cinek rzeczywistości wirtualnej jakiegokolwiek badania ukierunkowanego na analizę współczesnej białoruszczyzny. O ile jednak autorzy i moderatorzy serwisu rzadko używają języka białoruskiego, to internauci w komentarzach pod artykułami często posługują się białoruszczyzną, która stanowi wartościowy materiał badawczy. W związku z tym to właśnie komentarze internautów stały się przedmiotem badania, którego wyniki zostaną zaprezentowane w niniejszym artykule.

Analiza rozpocznie się od weryfikacji założenia, że liczba białoruskojęzycznych komentarzy jest wystarczająca do przeprowadzenia zaplanowanego badania. W tym celu zebrano komentarze pod pięcioma najchętniej komentowanymi artykułami jednego dnia i sprawdzono w jakim języku były one napisane. Proporcje między komentarzami białorusko- i rosyjskojęzycznymi zostały zaprezentowane w tabeli 1.

Fot. 1. Rosyjskojęzyczne treści wpisane w białoruskojęzyczny szablon strony Tut.by

Źródło: archiwum własne <https://www.tut.by> (dostęp 7.02.2019).

Jak widać na zaprezentowanym powyżej materiale, liczba komentarzy rosyjskojęzycznych jest zdecydowanie większa niż białoruskojęzycznych pod każdym spośród wybranych artykułów. Losowa próba pięciu artykułów jest przypadkowa i niereprezentatywna, aby móc na jej podstawie wyciągnąć jakiegokolwiek wnioski na temat dokładnej częstotliwości i proporcji między komentarzami w języku białoruskim a komentarzami po rosyjsku, dowodzi jednak, że realne korzystanie z odmiany języka białoruskiego na badanym portalu jest mniejsze, niż posługiwanie się językiem rosyjskim. Z uwagi na powyższą trudność prawie niemożliwe byłoby zebranie odpowiedniego materiału badawczego do zaplanowanej analizy lingwistycznej białoruskojęzycznych treści, wyszukując wyłącznie pojedyncze komentarze pod losowo wybranymi artykułami.

Jednocześnie dało się zauważyć, że na forum Tut.by poszczególni internauci aktywnie komentują po białorusku artykuły o różnorodnej tematyce. W związku z tym zdecydowano się na inny sposób doboru materiału badawczego. Zaniechano wyszukiwania pojedynczych białoruskojęzycznych wypowiedzi wśród setek rosyjskojęzycznych zdań i stworzono korpus komentarzy pisanych przez kilkunastu internautów, którzy przynajmniej sporadycznie używali na portalu Tut.by języka białoruskiego.

Do dalszej analizy wybrano ostatecznie wypowiedzi piętnastorga internautów, którzy zamieścili w okresie 1 stycznia – 31 marca 2019 r. przynajmniej jeden białoruskojęzyczny komentarz pod artykułami najczęściej komentowanymi podczas przeprowadzenia badania. Spośród tak wybranych piętnastu użytkowników forum Tut.by, trzynaście osób używało języka białoruskiego częściej niż rosyjskiego – wypowiedzi tej grupy internautów stanowiły podstawę do dalszej analizy. Gromadząc materiał,

Tabela 1. Proporcje między komentarzami białorusko- i rosyjskojęzycznymi pod pięcioma najchętniej komentowanymi artykułami na portalu TUT.BY dniach 30–31 stycznia 2019 r.

Tytuł artykułu	Liczba komentarzy	Liczba wyświetleń	Liczba komentarzy po białorusku	Liczba użytkowników piszących komentarze po białorusku
Президент про атаку на Беларусь в российских СМИ: Неужели кое-кому в России Украины не хватает?	1 147	83570	35	7
Банк Англии отказался отдавать Мадуро золото Венесуэлы	906	66 047	2	1
Совмин определил, сколько белорусы должны заплатить, если хотят провести митинг	820	48 897	22	7
Доля россиян, считающих отношения России и Беларуси хорошими, сократилась	636	24 193	3	1
Во что вечно упиралась и снова упрется интеграция Беларуси и России?	566	31 393	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie zestawienia najpopularniejszych artykułów na forum Tut.by, <https://talks.by/toplist.php> (dostęp 31.01.2019).

zestawiono 50 ostatnich komentarzy każdej osoby z powyższej grupy. W ten sposób został stworzony korpus językowy składający się z 890 unikalnych segmentów (wypowiedzi) i liczący łącznie 90 stron A4. Taki sposób doboru materiału badawczego okazał się efektywny i pozwolił zebrać wystarczającą liczbę przykładów białoruskojęzycznych wypowiedzi, na podstawie których możliwe było przeprowadzenie wstępnej analizy języka białoruskiego używanego na forum Tut.by oraz wyciągnięcie wniosków dotyczących zależności między częstotliwością pojawiania się białoruskojęzycznych komentarzy a tematyką komentowanego artykułu.

Badanie, którego wyniki zostaną przedstawione w dalszej części artykułu, zostało przeprowadzone metodą jakościową, nie ma więc na celu oceniania zachowań językowych całej populacji białoruskich internautów, lecz dotyczy wybranych białoruskojęzycznych użytkowników forum Tut.by. Analiza pozwoli zaobserwować wyłącznie

jednostkowe przykłady, które jednak mogą świadczyć o szerszych tendencjach w białoruskim segmencie Internetu.

Poglądy prezentowane przez autorów białoruskojęzycznych komentarzy

W wyniku przeprowadzonej analizy okazało się, że po białorusku najczęściej komentowane były artykuły dotyczące sytuacji geopolitycznej na świecie, polityki wewnętrznej i zagranicznej Białorusi oraz stosunków białorusko-rosyjskich, tj.: *Президент про атаку на Беларусь в российских СМИ: Неужели кое-кому в России Украины не хватает?*; *Лукашенко встретится с Путиным 29 декабря. Принуждении к интеграции: сколько стоит суверенитет*; *Перспективы экономики Беларуси при разрыве с Россией*; *Доля россиян, считающих отношения России и Беларуси хорошими, сократилась*¹. Popularność tematyki społeczno-politycznej nie jest cechą właściwą tylko białoruskojęzycznej części internautów, powyższe kwestie budzą powszechne zainteresowanie większości użytkowników portalu Tut.by i są chętnie komentowane bez względu na używany w komentarzach język. Oznacza to, że nie dostrzeżono związku między tematem dyskusji a zmianą proporcji między białorusko- i rosyjskojęzycznymi komentarzami.

Znalazło jednak potwierdzenie założenie, że osoby komentujące po białorusku będą wyrażały przede wszystkim postawę narodowo-patriotyczną i antyrosyjską, świadczą o tym przykładowe komentarze² np. *Верыць расейцам – сябе не паважаць*³; *Бесплатная парада №1 – спыніць трансляцыю расейскіх тэлевізійных каналаў на тэрыторыі краіны. Зараз, як і апошнія 20 год, гэта самая высокая пагроза бясьпекі Беларусі*⁴, a w kwestiach gospodarczych prezentowały potrzebę uniezależnienia od wschodniego sąsiada Białorusi, np. *паважаныя расіяне, не трэба пісаць, што беларусь павінна жыць толькі з падачак: ці расія дасць ці прыйдзеца ў ната прасіць (а ната не дасць, бо украіне на дала, і вам не дасць (...))*⁵; *Час жыць сваім розумам і за свой кошт, а не барыжыць чужой нафтай, набытай*

¹ Prezydent o atakach na Białoruś w rosyjskich mediach: Czyżby komuś w Rosji brakowało Ukrainy; Łukaszenka spotkał się z Putinem 29 grudnia. Przymusowa integracja: ile kosztuje suwerenność; Perspektywy białoruskiej gospodarki przy rozstaniu z Rosją; Zmniejsza się liczba Rosjan uważających, że stosunki z Białorusią są dobre (wszystkie teksty obcojęzyczne w tłumaczeniu autorki).

² We wszystkich przykładach została zachowana oryginalna pisownia.

³ Wierzyć Rosjanom, to jakby samego siebie nie szanować.

⁴ Bezpłatna parada numer 1 – ograniczyć nadawanie programów rosyjskiej telewizji na terytorium Białorusi. Teraz, jak i przez ostatnie 20 lat, to jest największe zagrożenie dla Białorusi.

⁵ Szanowni Rosjanie, nie należy pisać, że Białoruś może żyć tylko dzięki datkom: czy to Rosja da, czy trzeba będzie prosić NATO (a NATO nie da, bo Ukrainie nie dało i wam nie da).

с незразумелай зніжскай. Бясплатны сыр толькі у мышалоўцы (...)⁶; Выснова напрошваецца сама сабою -- патрэбна нармальная мясца з усходнім суседам⁷.

Białoruskojęzyczne komentarze pojawiały się również pod artykułami bezpośrednio z polityką niezwiązanymi, ale np. z warunkami życia na Białorusi: *В Беларусі в 2018 году сократилась численность населения. Зато в Минске очередной рекорд; Власть перестали регулировать стоимость сахара. Цены в магазинах сразу же упали*⁸, w których internauci w różny sposób komentują białorską rzeczywistość, np. *Колькасць насельніцтва ў Мінску ўжо амаль дасягнула свайго максімуму. Пакуль што яна працягвае павялічвацца за кошт тых, хто пераязджае з вёсак і малых гарадоў. Але зараз ехаць у сталіцу проста не будзе каму -- перыферыя амаль апусцела ды й вялізная колькасць людзей едзе за мясцу⁹, Увозуле навошта купляць гэты цукар? Можна і бяз яго жыць. Ён толькі здароў'ю шкодзіць¹⁰.*

Chętnie komentowane są też artykuły dotyczące sytuacji językowej na Białorusi. Z treści komentarzy wynika, że internauci piszący po białorusku są zwolennikami białoruskizacji ludności kraju np. *Лічу што беларуская мова ў Беларусі павінна быць асноўнай*¹¹, oraz że nie jest im obojętny los i poprawność językowa, ponieważ zwracają uwagę na błędy, takie jak: *Білеты на-беларуску будзе 'Квіткі'. І так паўсюль*¹².

Są jednak tematy wyraźnie aktywizujące do pisania po białorusku. W trakcie obserwacji prowadzonej od 1 stycznia do 31 marca 2019 r. wzmożona białoruskojęzyczna aktywność ujawniła się około 25 marca, czyli tzw. Dnia Woli (Wolności), tj. nieoficjalnego Święta Niepodległości Białorusi¹³. Kilkoro użytkowników, którzy stale różne treści komentują wyłącznie po rosyjsku, nagle pod artykułami dotyczącymi obchodów Dnia Woli zamieściło komentarze białoruskojęzyczne. Część tych komentarzy miała demonstracyjny charakter; były to przede wszystkim hasła takie, jak: *Жыве Беларусь!*¹⁴, albo reakcje na informacje o zatrzymaniu opozycyjnych działaczy

⁶ Najwyższa pora zacząć żyć po swojemu i na własny rachunek, a nie handlować cudzą ropą kupioną z niezrozumiałą zniżką. Darmowy ser jest tylko w pułapce na myszy (...).

⁷ Wniosek sam się nasuwa: potrzebna jest normalna granica ze wschodnim sąsiadem.

⁸ W 2018 roku na Białorusi zmniejszyła się populacja ludności. W Mińsku za to pada kolejny rekord; Władze przestały kontrolować cenę cukru. Ceny w sklepach od razu spadły.

⁹ Liczba mieszkańców Mińska już prawie osiągnęła swoje maksimum. Póki co, wciąż rośnie dzięki tym, którzy przeprowadzają się z wiosek i małych miasteczek. Ale zaraz nie będzie już komu jechać do stolicy, bo peryferie już prawie opustoszały i ogromna liczba ludności jedzie za granicę.

¹⁰ Po co w ogóle kupować ten cukier? Można żyć i bez niego. On tylko szkodzi zdrowiu.

¹¹ Uważam, że język białoruski powinien być podstawowym językiem na Białorusi.

¹² Bilety po białorusku to kвіткі. I tak jest wszędzie - komentarz odnosi się do zdjęcia przedstawiającego automat z biletami. Widać na nim, że w białoruskojęzycznej wersji informacji dla podróżnych zamiast białoruskiego wyrazu kвіткі (квіткі), prawdopodobnie pod wpływem języka rosyjskiego, pojawia się słowo bilety (білеты) zapisane białoruskim alfabetem (dop. autorki).

¹³ Oficjalnie Święto Niepodległości na Białorusi jest obchodzone 3 lipca i upamiętnia wyzolenie Mińska przez Armię Czerwoną w 1944 r. 25 marca tymczasem upamiętnia powstanie w 1918 r. Białoruskiej Republiki Ludowej ogłoszonej na mocy traktatu brzeskiego (dop. autorki).

¹⁴ Niech żyje Białoruś!

pod artykułem *Вольского, Вайтюшкевича, Аракеяна и Ворошкевича задержали в центре Минска*¹⁵, w których internauci prezentują postawę opozycyjną do oficjalnej władzy, np.: *Пачалося... Вось ён такі твар Дыктатур*¹⁶. Nie wszystkie komentarze były jednak zaangażowane politycznie. Jeden z uczestników forum z okazji Dnia Woli napisał swój jedyny białoruskojęzyczny komentarz, w którym wyrażał podziw nad fajerwerkami wystrzelonymi z okazji święta: *Над Уруччам было шмат салютаў!*¹⁷. Mimo niezaangażowanej politycznie treści wypowiedzi użytkownik ten wyraźnie uznał, że tematyka artykułu wymaga użycia języka białoruskiego, nie zaś rosyjskiego.

Drugim tematem podejmowanym w artykułach na portalu Tut.by, pod którym pojawiło się więcej komentarzy po białorusku, była informacja, że Białoruski Front Ludowy ogłosił rok 2019 rokiem języka białoruskiego (*Партыя БНФ аб'явіла 2019 год годам беларускага языка і прызвае грамадзян актыўна ім карыстацца*¹⁸). Dyskusja pod artykułem dotyczyła samego języka, co, po pierwsze, mobilizowało część potencjalnie białoruskojęzycznych internautów nieudzielających się na forum do zabrania głosu; po drugie, mobilizowało członków forum do zaprezentowania własnych umiejętności w posługiwaniu się językiem białoruskim, gdyż w treści komentarzy postulowali częstsze korzystanie z języka białoruskiego na terenie Republiki Białorusi.

W pozostałych przypadkach, poza artykułami poświęconymi obchodom Dnia Woli i ogłoszeniu roku 2019 rokiem języka białoruskiego, brak widocznej zależności między tematem komentowanego artykułu a językiem komentarza, który się do niego odnosi. Aż 12 z analizowanej grupy 13 internautów wymiennie używa na forum Tut.by języka białoruskiego i rosyjskiego. Większość internautów w swoich wypowiedziach swobodnie korzysta z obu języków, a wybór środka komunikacji, w jakim konkretny internauta się wypowiada, jest prawdopodobnie podyktowany indywidualnymi predylekcjami użytkownika lub preferencjami współrozmówcy na forum. Można znaleźć przykłady na to, że osoba ze skłonnością do częstego użycia języka rosyjskiego pisze po białorusku odpowiedź na białoruskojęzyczny komentarz, oraz zaobserwować sytuację odwrotną, gdy użytkownik forum częściej piszący po białorusku zmienia język, odpowiadając na komentarz rosyjskojęzyczny. Zależność ta jest jednak niekonsekwentna i niejednoznaczna, ponieważ niektórzy internauci odpowiadają na rosyjskojęzyczne komentarze zarówno po białorusku, jak i po rosyjsku lub inicjują rozmowy w obydwu językach. Być może, czasami decyzja o wyborze języka komentarza zależy od stanu emocjonalnego internauty, możliwości technicznych (czy komputer lub telefon mają białorską / rosyjską klawiaturę) oraz sytuacji, w jakiej znajduje się internauta podczas pisania wiadomości / głosu w dyskusji.

¹⁵ Wolskiego, Wajciuszkievicza, Arakieljana i Woroszkiewiczza zatrzymano w centrum Mińska.

¹⁶ Zaczęło się... taka jest twarz dyktatury.

¹⁷ Nad Uručczam było dużo fajerwerków!

¹⁸ Partia BNF ogłosiła 2019 rokiem języka białoruskiego i zachęca obywateli do aktywnego posługiwania się nim.

Poprawność językowa białoruskojęzycznych komentarzy

Po analizie treści białoruskojęzycznych komentarzy na forum Tut.by dodatkowo zbadano formę wypowiedzi będących przedmiotem dociekań. Zebrany materiał został oceniony ze względu na staranność i poprawność językową, poziom interaktywności komentarzy, kulturę konwersacji oraz sposób werbalizacji znaków niewerbalnych. W ten sposób powstała charakterystyka internetowej białoruszczyzny funkcjonującej na forum Tut.by.

Pierwszym aspektem, na który zwrócono uwagę w wypowiedziach białoruskojęzycznych internautów, była poprawność językowa rozumiana jako przestrzeganie zasad ortografii, gramatyki oraz interpunkcji współczesnego języka białoruskiego. Walancin Bojka w swoim artykule poświęconym komunikacji internetowej na forum Tut.by i uduff.com (Bojka, 2007, s. 11) przedstawia opinię, że białoruskojęzyczni internauci, w przeciwieństwie do rosyjskojęzycznych, starają się, aby zamieszczane komentarze były poprawne i charakteryzowały się starannością językową. W opinii badacza jest to spowodowane stosunkiem użytkowników do języka białoruskiego i rosyjskiego – język rosyjski dla Białorusinów pełni przede wszystkim funkcję komunikacyjną, w przypadku języka białoruskiego kluczową rolę odgrywa funkcja symboliczna, identyfikacyjna, narodowotwórcza i kulturowa.

Komentarze zebrane na forum Tut.by przez autorkę niniejszego artykułu zdają się częściowo potwierdzać hipotezę W. Bojki. Część internautów w analizowanych wypowiedziach rzeczywiście wykazała się dużą i konsekwentną starannością oraz poprawnością językową, ustrzegłszy się wielu niechcianych interferencji z języka rosyjskiego, literówek, błędów ortograficznych, gramatycznych i interpunkcyjnych. Można założyć, że ze względu na wcześniej wspomnianą symboliczną funkcję języka białoruskiego w społeczeństwie oraz na to, że często jest wybierany przez osoby z wykształceniem filologicznym, jego internetowa odmiana charakteryzuje się większą poprawnością niż innych współczesnych języków funkcjonujących w przestrzeni wirtualnej.

Szczególnie jedna z analizowanych osób (użytkownik *Просто_Минчанка*) wyraźnie przykładą dużą wagę do staranności językowej i mimo że używa stylu potocznego, to nie popełnia błędów na żadnym poziomie językowym. Podkreślić należy także, że zachowanie poprawności językowej nie oznacza sztuczności, wręcz przeciwnie, białoruskojęzyczne komentarze cechują się dużym stopniem naturalności. Możliwe jest zatem posługiwanie się żywym, naturalnym i poprawnym językiem białuskim w przestrzeni wirtualnej.

Opisany fakt staranności językowej nie jest jednoznaczny z brakiem błędów w omawianym materiale, lecz oznacza, że poddane analizie komentarze użytkowników forum Tut.by charakteryzują się różnym stopniem poprawności językowej.

Większość białoruskojęzycznych internautów wręcz z pietyzmem przestrzega podstawowych zasad ortografii i interpunkcji, tj. 8 osób konsekwentnie zaczyna zdania wielką literą, 11 kończy zdanie odpowiednim znakiem interpunkcyjnym. Jedynym

dosyć często powtarzającym się naruszeniem zasad ortograficznych jest pomijanie znaku diakrytycznego nad „ŷ”. Literówka ta wielokrotnie występuje w wypowiedziach 6 osób. Mógłby on wynikać wyłącznie z trudności technicznych, litery „ŷ” brak w rosyjskiej klawiaturze, jednak jest to prawdopodobnie błędne założenie, ponieważ osoby nieużywające znaku diakrytycznego nad „ŷ”, jednocześnie używają białoruskiej litery „і”, a nie rosyjskiej „и”. np. *А мне казалі што гэта быў танкіст, які заехаў на сваім танку ў разбураны Мінск і паехаў сабе далей на захад*¹⁹.... Oznacza to, że ci użytkownicy Internetu muszą mieć białoruską klawiaturę lub, co wydaje się mniej prawdopodobne, w razie konieczności użycia litery „і” przełączają rosyjską klawiaturę na alfabet łaćniński. Inne zaobserwowane błędy:

- okazjonalny brak przecinków,
- pojedyncze pominięcie znaku miękkiego, np. *кагосці* zamiast *кагосьці*,
- pojedyncze braki wielkiej litery w nazwach własnych, np. *расея*,
- literówki: *спецыяліст* zamiast *спецыяліст*, *далец* zamiast *далей*,
- pisownia łączna partykuł lub przyimków z rzeczownikami, np.: *нажаль* zamiast *на жаль*, *унас* zamiast *у нас* lub odwrotnie – niepotrzebne przerwy między wyrazami, np. *у вогуле* zamiast *увогуле*.

Częstszymi usterkami w wypowiedziach na forum Tut.by są błędy gramatyczne i leksykalne. W analizowanym materiale zauważalna jest przede wszystkim interferencja języka rosyjskiego typu:

- błędna forma dopełniacza liczby pojedynczej: *кошт бензіна* zamiast *кошт бензіну*,
- wykorzystanie przyimka „к” zamiast „да” w konstrukcji *дык гэта ні к нам*,
- błędna forma miejscownika liczby pojedynczej: *у чалавеке* zamiast *у чалавеку*,
- skrócona forma partykuły zwrotnej „ся”, np. *купілісь* zamiast *купіліся*,
- końcówka „-і” zamiast „-ў” w liczbie pojedynczej czasu przeszłego rodzaju męskiego, np. *узгадаі* zamiast *узгадаў*,

Wspomniano wcześniej, że jeden z użytkowników forum Tut.by (*Просто_Минчанка*) posługuje się bardzo starannym językiem białoruskim. Na drugim końcu skali poprawności można umiejscowić internautę o pseudonimie *aspavel4*, który chociaż konsekwentnie pisze wszystkie komentarze po białorusku i w ogóle nie używa rosyjskiego, popełnia wiele błędów językowych: w jego wypowiedziach zauważalne są interferencje leksykalne i gramatyczne z języka rosyjskiego. Większość komentarzy jego autorstwa charakteryzuje się dużą niestarannością, błędami interpunkcyjnymi i ortograficznymi, np. *Нават у чалавеке столькі невядомага!!!*²⁰.

Prawdopodobnie jest to spowodowane tym, że codzienna komunikacja na Białorusi odbywa się najczęściej w języku rosyjskim. Osoba rosyjskojęzyczna może posługiwać się tylko jednym językiem, użytkownik języka białoruskiego musi być

¹⁹ A mnie mówiono, że był taki czołgista, który przyjechał swoim czołgiem do zburzonego Mińska i pojechał sobie dalej na zachód...

²⁰ Nawet w człowieku jest tyle niewiedomego.

osobą dwujęzyczną i w określonych sytuacjach komunikacyjnych używać także rosyjskiego, który może wpływać na białoruszczyznę. Osoby używające języka białoruskiego wyrosły w środowiskach rosyjskojęzycznych, język rosyjski jest więc ich językiem prymarnym i wiodącym, a białoruszczyzna jest wynikiem świadomego wyboru osoby dorosłej. Zdaniem Natalii Bałamut Internet może być jednym z pierwszych miejsc, w których takie osoby zaczynają komunikować się po białorusku. W swoim artykule poświęconym funkcjonowaniu języka białoruskiego w Internecie badaczka pisze:

„Miękką” gramatyka komunikacji wirtualnej i powszechna akceptacja wielu zaburzeń normy obecnych na wszystkich poziomach języka, pozwalają osobom rosyjskojęzycznym czuć się swobodniej podczas kontaktów po białorusku i nie odczuwać wstydu z powodu swojego poziomu znajomości języka białoruskiego (Bałamut, 2013, s. 21)

Z pewnością komunikacja internetowa daje użytkownikom więcej możliwości i czasu na spokojne sformułowanie wypowiedzi, poprawienie ewentualnych błędów i sprawdzenie pisowni, co do której internauta może mieć wątpliwości. Wszystko to może zachęcać do podejmowania komunikacji po białorusku i jednocześnie powodować bardzo różnorodny stopień opanowania języka, który ujawniają wypowiedzi publikowane na forum. Osoby dopiero zaczynające korzystanie z języka białoruskiego, mimo dużej staranności, ze względu na brak praktyki językowej, nie są w stanie uniknąć potknięć i interferencji spowodowanych wpływem języka rosyjskiego.

Ponownie więc w dużym stopniu to indywidualne możliwości i predyspozycje użytkownika języka ukazują tendencje językowe zaobserwowane w zbiorze wypowiedzi konkretnego internauty, co nie potwierdza przedstawionego wyżej założenia W. Bojki. Zebrane przeze mnie na forum Tut.by komentarze prezentują zarówno w pełni poprawne, starannie sformułowane białoruskojęzyczne wypowiedzi (część wypowiedzi jest umiarkowanie poprawna), jak i komentarze daleko odbiegające od norm współczesnego języka białoruskiego. Uzasadnionym wydaje się więc założenie, że to osobiste umiejętności i preferencje językowe każdego pojedynczego internauty mają decydujący wpływ na poprawność / niepoprawność wpisów zamieszczonych na forum Tut.by.

Interakcje i emocje w komunikacji między białoruskojęzycznymi forumowiczami

Kolejnym aspektem analizy był rodzaj interakcji między komentarzami. Chociaż wszystkie komentarze zamieszczone na forum Tut.by są nastawione na interakcję z innymi użytkownikami portalu Tut.by, to poszczególne wypowiedzi mogą realizować tę funkcję w różnym stopniu. Celem niektórych internautów jest przede wszystkim

przedstawienie własnej opinii, a nie wchodzenie w dyskusję z innymi użytkownikami forum, np. *Ні воднага беларускага гурта не пабачыў...Усе гэта расейскія зоркі. З чым я іх і вініую*²¹.

Na drugim końcu skali interakcyjności są wypowiedzi, które stanowią dialog (lub polilog) między użytkownikami forum, są odpowiedziami na wcześniejsze komentarze i same prowokują do kontynuowania rozmowy, np. *Як мяркуюць кошт нафты большы будзе?????*²², *Не тупі, размова пра якасць нафты*.²³

Spśród wypowiedzi, które zakładały mniejszą interakcję, niektóre komentarze charakteryzowały się wyraźnie przemyślaną kompozycją fraz, z długimi, czasami wielokrotnie złożonymi zdaniem, pozbawionymi powtórzeń, np. *Удакладню, аварыя адбылася ў Міжнародных водах, прыкладна ў 15 мілях ад мыса Такіль, так што відавочна ўзбярэжжа Крыма можа зачэпіць* :(Inne komentarze, mimo że nie zakładały interakcji, odwzorowywały swobodę stylu potocznego, pełnego kolokwializmów, krótkich zdań o zaburzonym szyku i często chaotycznej budowie, np.

Расейцы кагосці „кінупі”.

У чым навіна????

Расея НЕ ПРАВАВАЯ краіна. Гэта проста факт...²⁴

Jedną z cech charakterystycznych tego typu komentarzy jest wykorzystanie pytań retorycznych, które nie są skierowane do innych internautów, lecz do hipotetycznego autora artykułu, który prawdopodobnie nigdy na nie odpowie. Komentarze te stanowią pseudorozmowę czytelnika z autorem artykułu, która może składać się z dwóch osobnych monologów: komentujący kieruje do autora pytanie, chociaż nie oczekuje na nie żadnej odpowiedzi, z kolei autor wie, że jego tekst będzie komentowany, więc często nie czyta komentarzy pod swoim tekstem.

W komunikacji większości osób dominował jednak styl konwersacyjny, forum Tut.by jest dla nich przestrzenią do dyskusji, nie tylko do prezentowania własnych sądów i opinii. Takie komentarze często odnosiły się do innych wypowiedzi, pojawiały się w nich bezpośrednie zwroty i pytania. Czasami między internautami toczyła się ożywiona dyskusja, a nawet spory, najczęściej na tematy polityczne. Osoby białoruskojęzyczne bardzo często dyskutują z rosyjskojęzycznymi na tematy narodowościowe, tożsamościowe, komentują stosunki białorusko-rosyjskie i sytuację geopolityczną na świecie, wiele dyskusji dotyczy też współczesnej sytuacji językowej na Białorusi.

²¹ Żadnego białoruskiego zespołu nie widziałem... To są wszystko rosyjskie gwiazdy. I im tego gratuluję. – komentarz do artykułu *Спорим, вы даже не всех знаете! Посмотрите, какие белорусские клипы рвут YouTube*.

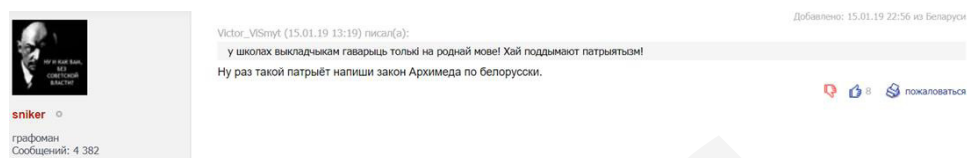
²² Jak myślisz, cena ropy będzie wyższa.

²³ Nie wygłupiaj się, rozmawiamy o jakości ropy.

²⁴ Rosjanie kogoś „porzucili”.

Jaka to nowość?????

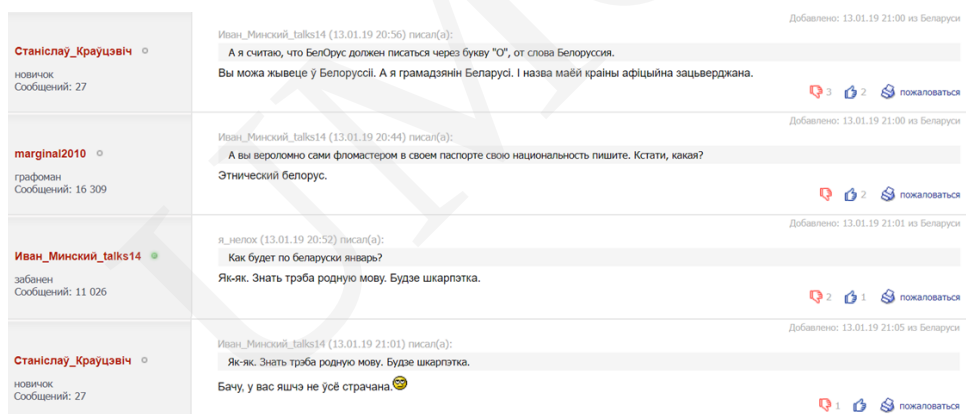
Rosja nie jest państwem PRAWA. To jest po prostu fakt...

Fot. 2 Wymiana poglądów między dwoma internautami na temat konieczności wprowadzenia powszechnej białoruskojęzycznej edukacji.

Źródło: Forum Tut.by (dostęp 12.02.2020).

Internauci czasami wytykają sobie wzajemnie błędy językowe, potrafią być złośliwi, ironiczni lub żartobliwi. Bardzo często widać, że użytkownicy forum popisują się przed sobą swoją kreatywnością, błyskotliwością i poczuciem humoru.

Fot. 3. Fragment dyskusji prowadzonej w żartobliwy i ironiczny sposób, poświęconej kwestii poprawności językowej.

Źródło: Forum Tut.by ([dostęp 12.02.2020).

Poziom konwersacji w największym stopniu zależał od osobistych zdolności internauty, jego poczucia humoru i predyspozycji językowych. Chociaż forum internetowe jest z zasady przestrzenią komunikacyjną skłaniającą do gier i zabaw językowych, użytkownicy często się między sobą wywyższają lub rywalizują, to nie oznacza, że na forum brak komentarzy o niskim poziomie interakcyjności, a niektórzy internauci nie zabierają głosu na forum Tut.by po to, aby dyskutować z innymi internautami, lecz wyłącznie w celu zaprezentowania własnej opinii.

Od poziomu interakcyjności komentarzy w dużej mierze zależy emocjonalność wypowiedzi. W komentarzach pozostających w interakcji z pozostałymi użytkownikami forum zauważalna jest zdecydowanie większa emocjonalność i spontaniczność wypowiedzi, niż w komentarzach odnoszących się wyłącznie do treści artykułu. Wy-

nika to przede wszystkim z tego, że internauci często chcą odpisać na komentarz innej osoby jak najszybciej lub są treścią czyjegoś komentarza poruszeni. Większa spontaniczność czasami przekłada się na formę komentarzy – są one mniej staranne, na przestrzeganie normy językowej, na pomijanie znaków interpunkcyjnych i jednocześnie multiplikację znaków interpunkcyjnych werbalizujących treści niewerbalne, np. *Цікава! А „Белая Русьць” зарэгістравана ці не*²⁵. Do tego samego w tej grupie komentarzy często używa się emotikonów.

Zdarza się jednak, że internauci długo myślą nad treścią i formą odpowiedzi, ponieważ zależy im na wywołaniu określonego efektu. Poszczególne komentarze nastawione na interakcję także więc różnią się między sobą stylistycznie, nie wszystkie są niedbałe, chaotyczne i zbudowane z krótkich, fragmentarycznych zdań, niektóre mają zauważalnie przemyślaną kompozycję spowodowaną chęcią osiągnięcia określonego celu komunikacyjnego.

Podobnie przedstawia się skłonność do wykorzystania znaków interpunkcyjnych i wersalików w celu nadania odpowiedniego nacechowania emocjonalnego komunikatu. Skłonność ta jest uznawana za jedną z podstawowych cech komunikacji wirtualnej. Na forum Tut.by nie jest ona jednak używana tak powszechnie, jak można by zakładać przed dokładną analizą zebranego materiału, a częstotliwość werbalizacji znaków niewerbalnych nie zależy ani od języka komunikatu, ani od jego poprawności, lecz od indywidualnych preferencji językowych internauty.

Wśród internautów objętych badaniem, tylko 4 regularnie używa wersalików dla podkreślenia i wydzielenia określonych treści, natomiast 7 wykorzystuje multiplikację znaków interpunkcyjnych dla wyrażenia określonych emocji. Emotikony są najczęściej używanym sposobem wyrażenia treści niewerbalnych, pojawiają się w wypowiedziach 10 osób, jednak niektórzy korzystają z nich bardzo oszczędnie. Zwerbalizować emocje można również za pomocą wyrazów dźwiękonaśladowczych, takich jak „rarara” lub „ox”, środek ten jest jednak używany tylko przez dwie osoby, jedna osoba posługuje się angielskim wyrażeniem „lol”.

Dwie osoby z kolei nie używały żadnego z powyższych sposobów werbalizacji znaków niewerbalnych, co nie szło w parze z wyższą niż u pozostałych starannością lub poprawnością językową. Jedna z tych dwóch osób pisała komentarze poprawną białoruszczyzną, druga jednak stosowała mniej staranny wariant języka białoruskiego, charakteryzujący się wieloma błędami, literówkami i pominięciem znaków interpunkcyjnych. Z kolei inni internauci, którzy nadużywali emotikonów w swoich wypowiedziach, wykazywali się jednocześnie dobrą znajomością języka białoruskiego i dbałością o poprawność językową. Oznacza to, że nadużywanie wersalików i emotikonów nie jest postrzegane jako zaburzenie normy języka białoruskiego.

Cechą powszechną, ujawniającą się we wszystkich komentarzach na forum Tut.by, był wysoki poziom kultury wypowiedzi. Jak zauważa w swojej publikacji dotyczącej dyskursu wirtualnego Heorhij Czachouski (Čahoŭski, 2013, s. 96), uczestni-

²⁵ Ciekawe! A Biała Ruś jest zarejestrowana, czy nie.

ków każdego forum internetowego obowiązują określone zasady, których wszyscy użytkownicy muszą przestrzegać. Na forum łatwiej jest pilnować reguł niż w dyskusji w przestrzeni realnej, ponieważ administratorzy mogą zastosować sankcje wobec osoby naruszającej normy zachowania językowego, np. czasowo lub stale blokując oraz ograniczając jej możliwości korzystania z forum. Najlepsi użytkownicy są z kolei nagradzani dodatkowymi punktami i specjalnymi odznakami, które przeważnie nie dają żadnych realnych profitów, ale mogą dużo znaczyć dla samych użytkowników forum.

Na stronie internetowej Tut.by brak jest wulgaryzmów, co z jednej strony może być spowodowane sprawnym administrowaniem forum i realną groźbą usunięcia z grupy dyskusyjnej, z drugiej zaś może to wynikać z prawdziwej kultury komunikacyjnej użytkowników, ponieważ niedostrzegalne są żadne próby ukrycia wulgaryzmów (np. poprzez pomijanie pojedynczych liter lub zastępowanie ich innymi znakami specjalnymi). Wulgaryzmy pojawiają się okazjonalnie (w prześledzonym materiale odnotowano pojedyncze słowa: *nyina*, *xam* i *xamiu*), brak więc jednoznacznej agresji między internautami.

Wnioski

Wykorzystywany w Internecie język białoruski jest bardzo różnorodny. Z jednej strony, język części internautów charakteryzuje się dbałością i poprawnością, co jest spowodowane przede wszystkim tym, że posługują się nim użytkownicy z wykształceniem wyższym, posiadający umiejętność rozpoznania sytuacji komunikacyjnej i dopasowania do niej wypowiedzi. Osoby te przykładają wagę do poprawności językowej także poza Internetem i posługują się poprawnym językiem (białoruskim lub rosyjskim). Z drugiej jednak strony, dużej grupie internautów brak jest kompetencji językowych i mimo sporych chęci ich odmiana języka białoruskiego charakteryzuje się brakiem kompetencji językowej. Różnorodny jest również poziom interakcji między poszczególnymi komentarzami oraz emocjonalność wypowiedzi i sposób, w jaki dany internauta okazuje emocje w swoich postach – niektórzy prawie każde zdanie ozdabiają odpowiednią grafiką, inni nie używają żadnych sposobów na werbalizację znaków niewerbalnych.

To, że decydującą rolę w formie wypowiedzi odgrywają przede wszystkim indywidualne umiejętności każdego internauty jest kluczowym wnioskiem płynącym z przeprowadzonej analizy. Dotychczas językoznawcy postrzegali język białoruski wykorzystywany w Internecie w głównej mierze jako twór monolityczny, dla którego pewne cechy są uniwersalne bez względu na sytuację komunikacyjną oraz autora konkretnego komentarza. Przeprowadzone badanie wykazało jednak oczywistą bezzasadność takiego założenia. Nawet w jednej sferze komunikacyjnej, na jednym forum internetowym cechy wypowiedzi w dużym stopniu zależą od indywidualnych predyspozycji autora komunikatu. Uzasadniony będzie więc wniosek, że największy wpływ na wybór języka i wariantu białoruszczyzny danego komunikatu oraz kształt

internetowej odmiany języka białoruskiego mają indywidualne zdolności i preferencje konkretnego użytkownika, a dyferencjacja internetowej odmiany języka białoruskiego jest zbliżona do odmiany ustnej i pisemnej.

Kolejnym ważnym wnioskiem wynikającym z przeprowadzonego badania jest potwierdzenie aktywnego korzystania z języka białoruskiego w rzeczywistości wirtualnej. Przegląd treści komentowanych po białorusku na forum Tut.by ujawnił, że białoruskojęzyczne komentarze dotyczą różnorodnej tematyki, a odmiana języka białoruskiego funkcjonująca w Internecie prezentuje różne gatunki i style. Internauci po białorusku rozmawiają o tym samym, o czym inni użytkownicy forum Tut.by dyskutują po rosyjsku. Oznacza to, że mimo dominacji języka rosyjskiego w białoruskiej przestrzeni internetowej dla części Białorusinów Internet stał się sferą, w której można swobodnie posługiwać się białoruszczyzną. Pozostaje mieć nadzieję, że język białoruski zarówno w rzeczywistości wirtualnej, jak i poza nią, będzie funkcjonował coraz częściej i powszechniej.

REFERENCES / BIBLIOGRAFIA

- Balamut, Natalia. (2013). *Mova belaruskaj intèrnèt-prastory*. U: *Pracy kafedry sučasnaj belaruskaj movy*. Vyp. 12. Arnol'd Mihnevich (red. [i inš.]) (s. 20–25). Minsk: RİVŠ. [Баламут, Наталья. (2013). Мова беларускай інтэрнэт-прасторы. У: *Працы кафедры сучаснай беларускай мовы*. Вып. 12. Арнольд Міхневіч (рэд. [і інш.]) (с. 20–25). Мінск: РІВШ].
- Bojka, Valâncin. (2007). *Mova intèrnèt-kamunikacyi âk adlûstravanne sučasnyh moŭnyh pracesaŭ (na prkladze movy intèrnèt-forumaŭ Tut.by i udaff.com)*. U: *Tekst. Âzyk. Čelovek. Sbornik naučnyh trudov v dvuh častâh*. Č' 2. Sergej Kuraš (red. [i dr.]). (s. 10–12). Mozyr': Mozyrskij gosudarstvennyj pedagogičeskij universitet im. I. I. Šamâkina. [Бойка, Валянцін. (2007). Мова інтэрнэт-камунікацыі як адлюстраванне сучасных моўных працэсаў (на прыкладзе мовы інтэрнэт-форумаў Tut.by і udaff.com). У: *Тэкст. Язык. Чалавек. Сборник научных трудов в двух частях*. Ч. 2. Сергей Кураш (ред. [и др.]). (с. 10–12). Мозырь: Мозырский государственный педагогический университет им. И. И. Шамякина].
- Čahoŭski, Georgij. (2013). *Virtual'ny diskurs i яго asablivasці*. U: *Pracy kafedry sučasnaj belaruskaj movy*. Vyp. 12. A. Â. Mihnevich (red. [i inš.]) (s. 94–100). Minsk: RİVŠ. [Чахоўскі, Георгій. (2013). Віртуальны дыскурс і яго асаблівасці. У: *Працы кафедры сучаснай беларускай мовы*. Вып. 12. А. Я. Міхневіч (рэд. [і інш.]) (с. 94–100). Мінск: РІВШ].
- Drakahrust, Ŭry. (2017). *Дын'ко і Зісер пра Белсат і мову беларускіх медыяў*. [Дракахруст, Юры. (2017). *Дынько і Зісер пра Белсат і мову беларускіх медыяў*]. Radio Svaboda. Pobrano z: <http://www.svaboda.org/a/28527807.html> (dostęp: 31.03.2021).

SUBMITTED: 23.09.2020

ACCEPTED: 9.04.2021

PUBLISHED ONLINE: 12.12.2021

ABOUT THE AUTHOR / O AUTORZE

Anna Berenika Siwirska – Polska, Warszawa, Uniwersytet Warszawski, Wydział Lingwistyki Stosowanej, Katedra Białorutenistyki; dr; spec.: językoznawstwo słowiańskie; zainteresowania naukowe: współczesny język białoruski, język w internecie, stylistyka języka białoruskiego.

Adres: Katedra Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego, ul. Szturmowa 4, 02–678 Warszawa, Polska

Wybrane publikacje:

1. Siwirska, Anna Berenika. (2019). Funkcjonowanie narkamauki i taraszkiewicy na forum internetowym (na przykładzie portalu TUT.BY). *Acta Albaruthenica*, 19, s. 293–302.
2. Siwirska, Anna Berenika. (2018). Style funkcjonalne we współczesnym języku białoruskim. *Acta Albaruthenica*, 18, s. 289–300.
3. Siwirska, Anna Berenika. (2018). Polskie spojrzenie na odmiany i style języka białoruskiego. W: Ірына Багдановіч, Марына Свістунова (рэд.). *Беларуска-польскія моўныя, літаратурныя, гістарычныя і культурныя сувязі* (с. 283–290). Мінск: БДУ.
4. Siwirska, Anna Berenika. (2017). Język białoruski jako symboliczny element współczesnej świadomości narodowej. W: Nina Barszczewska, Mikołaj Chaustowicz (red.). „Зь зычлівості ку моеи отчизне”: *Tom pamiątkowy dedykowany Profesorowi Mikołajowi Timoszkowi* (s. 331–346), Warszawa: Katedra Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
5. Siwirska, Anna Berenika. (2017). *Sytuacja językowa we współczesnym Mińsku*. W: Sylwia Ciekańska, Sylwia, Daria Długosz, Beata Woźniak (red.). *Transgresja – Interdyscyplinarność – Dyskurs: Paradygmaty współczesnej neofilologii*. T. 1 (s. 21–32). Warszawa: Instytut Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego.